

Nr 29.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1943 kl. 10 f. m.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 19 mars 1943 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 190, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, m. m.; samt
- 2) förordning angående omsättnings- och utskänkningsskatt å vin.

Beträffande författningsförslagens lydelse hänvisas till utskottets hemställan.

Till utskottets behandling hava överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 240 i första kammaren av herr *Manner-skantz* och nr 352 i andra kammaren av herr *Nolin* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 190 måtte besluta antingen att nuvarande skattesatser å spritdrycker skola lämnas oförändrade, eller, om detta ej kan bifallas, att genomföra en sådan differentering av utminuteringspriserna, att den första liter spritdrycker som utminuterar till kund under varje försäljningsperiod tillhandahålles till lägre pris än den övriga delen av den tillåtna inköpskvantiteten»;

2) de likalydande motionerna nr 242 i första kammaren av herrar *Boman* och *Dahlström* samt nr 353 i andra kammaren av herr *Sundström* i Vikmanshyttan m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts föreliggande proposition i den del, densamma avser höjning av priset på utminuterad sprit;

3) motionen nr 241 i första kammaren av herr *Gustaf Elofsson*, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition i vad den avser en skärpning av den nu gällande beskattningen av spritdrycker och vin; samt

4) motionen nr 351 i andra kammaren av herr *Carlsson* i Bakeröd m. fl., vari hemställt, »att riksdagen under förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 190 icke kunnat i oförändrat skick bifallas, måtte besluta, att vid försäljning av spritdrycker från systembolagen priset för renat brännvin med 40 procents alkoholhalt skall utgöra 5 kronor för den första under varje månad inköpta litern samt att därefter utöver inköpspriset en accis skall utgå för varje försåld liter med 5 kronor för den andra litern och 10 kronor för den tredje litern å all slags spirituosa, samt att i övrigt bifalla densamma».

Till behandling i samband med förevarande proposition har utskottet upptagit de under motionstiden vid riksdagens början väckta, till utskottet hänvisade likalydande motionerna nr 170 i första kammaren av herr *Björck* m. fl. och nr 245 i andra kammaren av herr *Lindmark* m. fl., vari hemställt, »att riksdagen måtte besluta kraftig höjning av beskattningen av rusdrycker samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t utfärdar bestämmelser om begränsning av utminuterung och utskänkning av rusdrycker i enlighet med vad i motiveringen anförts».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bland annat följande.

Från och med den 1 juli 1920 har för omsättning och utskänkning av spritdrycker upptagits en särskild skatt. Gällande bestämmelser i ämnet innefattas i förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) med däri genom förordningarna den 31 januari 1932 (nr 13), den 28 januari och den 26 juni 1933 (nr 19 och 399), den 21 maj 1937 (nr 246), den 25 maj 1941 (nr 254) samt den 15 mars 1942 (nr 88) vidtagna ändringar.

Enligt dessa bestämmelser upptages *omsättningsskatt*:

1:o) vid detaljhandelsbolagens (systembolagens) inköp av spritdrycker, därvid skatten utgår dels med en grundavgift av 6 kronor för liter och dels med 60 procent av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick;

2:o) för spritdrycker, som jämlikt bestämmelserna i två särskilda kungörelser den 18 december 1918, nr 987 och 989, inköpas hos partihandelsbolaget eller importeras för användning till vetenskapligt, medicinskt, farmaceutiskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål, därvid skatten utgår med en grundavgift av 1 krona 40 öre för liter.

Utskänkningsskatt upptages för spritdrycker, vilka utskänkas, och utgår med 2 kronor för liter egentligt brännvin och 4 kronor för liter av andra spritdrycker; renat egentligt brännvin av högst 40 procent alkoholhalt är fritt från utskänkningsskatt.

Bestämmelserna angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker ha plägat av riksdagen antagas allenast för ett år i sänder och gälla för

närvarande, enligt förordningen den 15 mars 1942 (nr 88), till innevarande budgetårs slut.

I statsverkspropositionen till årets riksdag förutsattes, att ifrågavarande skatt skall utgå även under nästkommande budgetår. Enligt riksräkenskapsverkets förslag till beräkning av statsverkets inkomster för budgetåret 1943/44 skulle, med nuvarande skattesatser, omsättnings- och utskänknings-skatten å spritdrycker kunna beräknas till 225 milj. kronor. Vid anmälan i statsrådet den 4 januari 1943 av finansplanen och beräkning av inkomster å driftbudgeten för nästkommande budgetår uttalade chefen för finansdepartementet i fråga om de allmänna förutsättningarna för beräkning av de särskilda inkomsttitlarna, att han icke då funne anledning frångå riksräkenskapsverkets beräkningar, men att han därvid, i likhet med ämbetsverket, förutsatte, att beräkningarna senare under riksdagen skulle göras till föremål för en allmän översyn. I enlighet härmed upptogs såsom inkomst å driftbudgeten i riksstaten för budgetåret 1943/44 under rubriken »Omsättnings- och utskänknings-skatt å spritdrycker» ett belopp av 225 milj. kronor.

Beskattningen av vin regleras för närvarande genom två författningar, nämligen förordningen den 30 mars 1935 (nr 76) om omsättningsskatt å inhemskt vin samt förordningen den 21 oktober 1939 (nr 742) angående särskild omsättningsskatt å vin. Enligt förstnämnda förordning utgår omsättningsskatt för vin, som tillverkats här i riket och som här försäljes av parti-handelsbolaget till detaljhandelsbolag (systembolag), med 70 öre för liter räknat, om vinets alkoholhalt överstiger 14 volymprocent (starkvin) eller vinet är mousserande eller därmed jämförligt, men eljest med 35 öre för liter. Särskild omsättningsskatt å vin utgår enligt 1939 års förordning med 50 procent av det belopp, som — denna skatt oberäknad — betingas vid systembolagens inköp av vinet i buteljerat skick, dock skall för vin, vars alkoholhalt överstiger 14 volymprocent, skatten lägst utgå med 2 kronor för helbutelj, innehållande 66 å 70 centiliter, med 1 krona för halvbutelj, innehållande 33 å 35 centiliter, samt i fall, då vinet tillhandahålles på andra buteljstorlekar, med 3 kronor för liter räknat.

I statsverkspropositionen till årets riksdag har såsom inkomst å driftbudgeten för nästkommande budgetår under rubriken »Omsättningsskatt å vin» upptagits ett belopp av 10 milj. kronor.

På anmodan av chefen för finansdepartementet har inom kontrollstyrelsen verkställts undersökning beträffande ifrågasatt ändring av grunderna för beskattningen av spritdrycker och vin. I anledning härav har kontrollstyrelsen till finansdepartementet inkommit med två promemorior, den ena, dagtecknad den 18 januari 1943, angående utskänknings-skatt å vin samt den andra, dagtecknad den 21 i samma månad, rörande höjning av omsättnings- och utskänknings-skatten å spritdrycker.

Beträffande innehållet i dessa promemorior tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (sid. 8—13 samt 14—17).

De i propositionen framlagda förslagen innebära i huvudsak, att 1923 års förordning angående omsättnings- och utskänknings-skatt å spritdrycker skall erhålla ändrad lydelse i så måtto, att omsättningsskattens grundavgift vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker höjes från 6 till 7 kronor för liter räknat, att utskänknings-skatt skall utgå för renat egentligt brännvin av högst 40 procent alkoholhalt, som enligt nu gällande bestämmelser är fritt från utskänknings-skatt, med fyra kronor för liter, att utskänknings-skatten för annat egentligt brännvin skall höjas från 2 till 6 kronor för liter och för andra spritdrycker från 4 till 8 kronor för liter, ävensom att förordningen i sålunda ändrat skick skall äga fortsatt giltighet intill utgången av juni månad 1944. Beträffande omsättningsskatt å vin föreslås bestämmelser av i huvudsak samma innehåll som i 1935 och 1939 års förordningar. Omsättningsskatten skall sålunda enligt förslaget för här i riket tillverkat vin utgå med dels en grundavgift och dels en procentavgift, varav grundavgiften motsvarar omsättningsskatten enligt 1935 års förordning och procentavgiften den särskilda omsättningsskatten enligt 1939 års förordning. För annat än här i riket tillverkat vin skall omsättningsskatten utgå med allenast procentavgift. Slutligen föreslås införande av utskänknings-skatt å vin med belopp motsvarande berörda procentavgift.

Till stöd för det i propositionen framlagda förslaget angående beskattningen av spritdrycker har *departementschefen* anfört följande:

»I överensstämmelse med vad som förutsatts i statsverkspropositionen till årets riksdag förordar jag, att 1923 års förordning angående omsättnings- och utskänknings-skatt å spritdrycker förlänas fortsatt giltighet intill utgången av juni månad 1944.

Såsom skäl för en skärpt beskattning av spritdryckskonsumtionen har kontrollstyrelsen åberopat, att konsumtionen under senare tid ökat, att nykterhetstillståndet på oroväckande sätt försämrats samt att en fortsatt ökning med all sannolikhet vore att förvänta, därest icke särskilda åtgärder häremot vidtoges. Beträffande utskänknings-skatten erinrar kontrollstyrelsen vidare om att denna skatt icke varit föremål för någon höjning i anledning av rådande krisförhållanden utan kvarstått oförändrad sedan 1923. Kontrollstyrelsens förslag innebär i fråga om omsättningsskatten å spritdrycker en höjning av grundavgiften från sex till sju kronor. Beträffande beskattningen av utskänknings-skatten föreslår styrelsen dels införande av utskänknings-skatt å renat egentligt brännvin av högst 40 procent alkoholhalt med ett belopp av fyra kronor för liter och dels en höjning av den nu utgående utskänknings-skatten å annat egentligt brännvin från två till sex kronor för liter och å övriga spritdrycker från fyra till åtta kronor för liter. Den föreslagna skatteskärpningen kan enligt kontrollstyrelsens mening beräknas medföra en minskning av spritdryckskonsumtionen och därmed bidra till stävandet av den tendens till försämring av nykterhetstillståndet, som tydligt framträtt under senare tid. Samtidigt antages att statsverkets inkomster av spritdrycksbeskattningen komma att öka med ungefär 20 miljoner kronor för år räknat.

I likhet med kontrollstyrelsen anser jag skäl föreligga för en skärpt beskattning av spritdryckskonsumtionen. De av kontrollstyrelsen i förevarande hänseende framlagda förslagen till ändring i spritdrycksbeskattningen kan jag till alla delar biträda.

Tidpunkten för ikraftträdandet av dessa skatteskärpningar torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma.»

Till stöd för det i propositionen framlagda förslaget angående beskattningen av vin har departementschefen anfört följande:

»Såsom framgår av kontrollstyrelsens utredning har försäljningen av vin de senaste två åren undergått en markerad ökning. Medan vinförsäljningen år 1940 stannade vid omkring 3 miljoner liter, steg sålunda försäljningen år 1942 till något över 4.2 miljoner liter. Av de framlagda siffrorna framgår vidare, att ökningen ifråga om utskänkningsen av vin varit avsevärt större än ifråga om utminuteringsen. Med hänsyn till denna utveckling och då vinkonsumtionen får anses vara av lyxkaraktär, anser jag i likhet med kontrollstyrelsen, att vinbeskattningen bör skärpas och att denna skatteskärpning bör få formen av en särskild utskänkningskatt.

Kontrollstyrelsens förslag rörande utskänkningskattens storlek finner jag väl avvägt. Utskänkningskatten torde sålunda böra uttagas med 50 procent av det belopp, som betingas vid systembolagens inköp av vinet i buteljerat skick, dock att utskänkningskatten för vin, vars alkoholhalt överstiger 14 volymprocent, ej må understiga två kronor för helbutelj, en krona för halvbutelj samt, i fall då vinet tillhandahålles på andra buteljstorlekar, tre kronor för liter räknat.

I vilken omfattning genomförandet av denna utskänkningskatt å vin kommer att medföra ökade intäkter för statsverket, torde icke nu kunna med någon större säkerhet avgöras. Jag torde härutinnan endast få hänvisa till kontrollstyrelsens beräkningar, enligt vilka utskänkningskatten vid oförändrad konsumtion skulle inbringa 3.3 miljoner kronor om året men vid en antagen konsumtionsminskning med 10, 20 eller 30 procent skulle nedgå till resp. 2.4, 1.5 och 0.6 miljoner kronor, allt för år räknat.

I lagtekniskt hänseende synes det mig ändamålsenligt att till en författning sammanföra bestämmelserna rörande omsättningsskatterna å vin och de nu förordade bestämmelserna om utskänkningskatt. I enlighet härmed har inom finansdepartementet — i huvudsaklig anslutning till ett av kontrollstyrelsen framlagt författningsförslag — upprättats förslag till *förordning angående omsättnings- och utskänkningskatt å vin*.

De i författningsförslaget förekommande bestämmelserna rörande omsättningsskatt å vin äro i huvudsak av samma innehåll som motsvarande bestämmelser i 1935 och 1939 års förordningar. På framställning av kontrollstyrelsen ha emellertid i två hänseenden vissa förtydliganden gjorts. Sålunda har i författningsförslaget (1 §) angivits, att omsättningsskatt ej skall utgå vid försäljning av vin systembolag emellan (rusdrycksförsäljningsförordningen 2 kap. 7 §). Dylika försäljningar ha med den inträdda bristen å vissa varuslag i någon omfattning förekommit på senare tid. Vidare har avfatt-

ningen jämkats så, att därav tydligt framgår, att omsättningsskatt skall upptagas jämväl vid s. k. privatimport av vin. Vad i dessa hänseenden föreslås torde icke innebära någon avvikelse från vad som anses gälla redan enligt nuvarande lagstiftning. Beträffande det belopp, varå omsättningsskatten skall beräknas, har i överensstämmelse med vad som gäller enligt 1939 års förordning stadgats, att omsättningsskattens procentavgift, vilken motsvarar den nu utgående särskilda omsättningsskatten, icke skall inberäknas i inköpspriset. I detta pris skall däremot inbegripas den föreslagna grundavgiften, vilken motsvarar den enligt 1935 års förordning utgående omsättningsskatten, ävensom — i förekommande fall — tull och fraktkostnad. Vad nu sagts gäller även vid fastställandet av det belopp, varå utskänkningskatten skall beräknas. I fråga om redovisningen av skatteintäkterna ha vidare mera detaljerade föreskrifter intagits i författningsförslaget. Slutligen må framhållas, att straffbestämmelserna avfattats med iakttagande av vad som föreslagits i propositionen nr 140 till innevarande års riksdag med förslag till skattestrafflag m. m.»

Utskottets yttrande.

Vad angår de i propositionen föreslagna höjningarna av omsättnings- och utskänkningskatten å spritdrycker får utskottet anföra följande.

Enligt vad kontrollstyrelsen yttrat skulle dessa höjningar kunna beräknas medföra en minskning av spritdryckskonsumtionen och därmed bidra till stävjandet av den tendens till försämring av nykterhetstillståndet, som framträtt under senare tid. Kontrollstyrelsen har vidare antagit, att statsverkets inkomster av spritdrycksbeskattningen därigenom skulle komma att ökas med ungefär 20 miljoner kronor för år räknat. Departementschefen har biträdt de av kontrollstyrelsen i förevarande hänseende framlagda förslagen till ändring i spritdrycksbeskattningen. Av departementschefens uttalande synes framgå, att det huvudsakliga syftet med de i propositionen föreslagna skattehöjningarna är av nykterhetspolitisk art.

Utskottet anser för sin del tvivelaktigt, om någon nykterhetsbefrämjande effekt kan påräknas av ifrågavarande skattehöjningar. I varje fall synes detta knappast sannolikt beträffande den föreslagna höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker. Att spritdryckskonsumtionen därigenom komme att minska lär väl kunna antagas. Enligt utskottets mening kan emellertid denna konsumtionsminskning icke förväntas i någon nämnvärd utsträckning uppkomma hos sådana befolkningsgrupper, beträffande vilka nykterhetsbefrämjande åtgärder äro i särskilt hög grad av behovet påkallade. Den av skattehöjningarna föranledda konsumtionsminskningen torde säkerligen komma att uppstå på annat håll. Med hänsyn härtill torde betydelsen av skattehöjningarna väsentligen bliva av statsfinansiell natur. I detta sammanhang vill utskottet fästa uppmärksamheten på den ytterligare utbredning av den illegala spritdryckstrafiken, exempelvis i form av motboksöverlåtelse, som kan förväntas bliva följden av en höjning av utminuteringspriset å sprit-

drycker. Även detta utgör enligt utskottets mening ett starkt skäl mot den i propositionen föreslagna höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker.

Givetvis är i nuvarande statsfinansiella läge synnerligen önskvärt, att förefintliga möjligheter till ökning av statens intäkter bliva noggrant tillvaratagna. Vid övervägande av åtgärder i nämnda hänseende bör dock tillses, att andra intressen av betydelsefull art icke därigenom bliva åsidosatta. Vad angår den nu föreslagna höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker måste utskottet för sin del starkt ifrågasätta lämpligheten av denna skattehöjning. Utskottet får i detta sammanhang erinra om de riktlinjer för den ekonomiska politikens utformning, som godkänkts av Kungl. Maj:t den 13 november 1942. I dessa riktlinjer har betonats, att med hänsyn till de stigande riskerna för en inflationistisk utveckling frågan om penningvärdets bevarande i nuvarande situation måste i främsta rummet beaktas. Därvid har även framhållits, att tyngdpunkten i den ekonomiska politiken under sådana förhållanden måste förläggas till strävandena att hejda ytterligare prisstegring. I enlighet härmed har från den 1 november 1942 genomförts ett temporärt prisstopp i syfte att förebygga för stabiliseringssträvandena störande prisrörelser.

Ett genomförande av den föreslagna höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker skulle föranleda en ökning av utförsäljningspriserna å sådana drycker med i genomsnitt omkring 10 procent. Enligt utskottets mening skulle en sådan prisökning direkt motverka strävandena att erhålla ett stabiliserat penningvärde. Den omständigheten att prisökningen motsvaras av en höjd indirekt skatt läser i detta sammanhang sakna betydelse. I detta hänseende må påpekas, att utgifterna för spritdrycker ingå i den hushållsbudget, som ligger till grund för beräkningen av levnadskostnadsindex. Då denna index numera tillämpas vid bestämmandet av dyrtidskompensationen för såväl statliga befattningshavare som å den allmänna arbetsmarknaden, synes det angeläget, att varje åtgärd, som kan påverka indexberäkningen i stegrande riktning, i möjligaste mån undvikas. Enligt från socialstyrelsen inhämtad upplysning skulle den föreslagna höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker påverka levnadskostnadsindex enligt 1935 års serie, vilken tillämpas å nyreglerade löner åt statliga befattningshavare, med 0.32 enhet. Beträffande levnadskostnadsindex med 1914 som basår, vilken index tillämpas enligt ramavtalet å allmänna arbetsmarknaden, skulle skattehöjningen motsvara 0.50 enhet. Ökning av nu utgående kristillägg åt statsanställda skall visserligen enligt nu gällande bestämmelser utgå först sedan levnadskostnadsindex i 1935 års serie, som för närvarande utgör 153, stigit till 160. Å allmänna arbetsmarknaden skall motsvarande tillägg utgå sedan levnadskostnadsindex i 1914 års serie, som nu utgör 240, stigit till 249. Någon omedelbar verkan med avseende å dyrtidskompensationen åt ifrågavarande personalgrupper skulle sålunda icke föranledas av omsättningsskattens höjning. De därigenom uppkommande stegringarna av levnadskostnadsindex skulle emellertid minska den marginal, som nu förefinnes intill dess ökad dyrtidskompensation inträder.

På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn till vikten av att ett stabiliserat penningvärde med alla till buds stående medel vidmakthålles anser sig utskottet böra i enlighet med de i de likalydande motionerna I: 242 och II: 353 framställda yrkandena ävensom i anledning av de likalydande motionerna I: 240 och II: 352 samt motionen I: 241, i vad sistnämnda tre motioner avse skatt å utminuterad sprit, avstyrka propositionen i vad angår höjning av omsättningsskatten å spritdrycker.

Beträffande den i propositionen föreslagna höjningen av utskänknings-skatten å spritdrycker torde mot densamma icke med samma fog kunna resas invändningar av det slag, som ovan angivits. En höjning av utskänkningspriserna inverkar sålunda icke vid beräkningen av levnadskostnadsindex, varför utskottet finner sig böra tillstyrka propositionen i denna del.

I motionen II: 351 har yrkats, att vid försäljning av spritdrycker från systembolagen priset för renat brännvin av högst 40 procent alkoholhalt skall utgöra 5 kronor för den första under varje månad inköpta litern samt att därefter skall å alla slags spritdrycker utöver inköpspriset utgå en accis för varje försåld liter med 5 kronor för den andra litern och 10 kronor för den tredje litern. Vidare har i de likalydande motionerna I: 240 och II: 352 yrkats, att, därest nuvarande skattesatser ej skulle lämnas oförändrade, sådan differentiering av utminuteringspriserna måtte genomföras att den första liter spritdrycker, som utminuterades till kund under varje försäljningsperiod, tillhandahölles till lägre pris än den övriga delen av den tillåtna inköpskvantiteten. Med anledning härav får utskottet erinra om att en differentierad spritskatt tidigare funnits i vårt land. Enligt förordningen den 16 maj 1919 (nr 235) om spritdrycksaccis skulle nämligen vid utminuterung av spritdrycker utgå accis med 5 kronor för den första, med 10 kronor för den andra och med 20 kronor för varje följande liter spritdrycker, som under ett kalenderkvartal försålles till en och samma person. Denna förordning, som gällde endast intill 1919 års utgång, erhöi därefter icke förlängd giltighet. I stället antogs vid 1920 års riksdag en förordning angående omsättnings- och utskänknings-skatt å spritdrycker, vari någon differentierad skattesats icke förekom. Frågan om införande av differentierad skatt å spritdrycker uppkom emellertid ånyo vid 1939 års urtima riksdag. Sålunda föreslogs i proposition nr 49 — förutom höjning av omsättningsskattens grundavgift — införande av en särskild spritdrycksaccis, vilken skulle utgå för varje liter spritdrycker utöver den första, som under en kalendermånad utminuterades till samma köpare. I anledning av nämnda proposition väcktes motioner med yrkanden om införande av en efter olika grunder differentierad skatt å spritdrycker. På hemställan av första särskilda utskottet i utlåtande nr 31 avtog riksdagen såväl dessa motioner som det i propositionen framlagda förslaget om spritdrycksaccis. Till stöd för sin hemställan anförde första särskilda utskottet bland annat, att utskottet icke kunnat undgå att beakta vissa olägenheter av social och skatteteknisk natur, som vore förenade med förslaget om en graderad beskattning. Den prisdifferentiering, som accisen innebure, skulle enligt utskottets mening kunna med-

föra en tendens till ökning av antalet motböcker och innebära ökade risker för överlåtelse av motböcker eller inköpta spritdrycker. Utskottet ansåg fördenskull en skärpning av beskattningen lämpligen kunna åvägbringas genom en enhetlig höjning av omsättningsskattens grundavgift, varigenom nämnda olägenheter kunde undvikas. Under åberopande av vad sålunda förekommit vid 1939 års urtima riksdag får utskottet avstyrka den förevarande motionen II: 351 ävensom de ovannämnda motionerna I: 240 och II: 352 i nu ifrågavarande del.

Utskottets ställningstagande till det i nu föreliggande proposition framlagda förslaget angående beskattningen av spritdrycker synes, såvitt med ledning av i propositionen lämnade uppgifter kan bedömas, medföra, att ökningen av skatteintäkterna för spritdrycker kan antagas komma att stanna vid omkring 10 miljoner kronor.

Vidare har i propositionen framlagts förslag angående omsättnings- och utskänkningsskatt å vin. Till sin reella innebörd avser detta förslag ej annan ändring i förhållande till vad nu gäller än att utskänkningsskatt skulle införas å vin. Förslaget härutinnan har av departementschefen motiverats med bland annat, att vinkonsumtionen finge anses vara av lyxkaraktär och att vinbeskattningen fördenskull borde skärpas. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot förslaget angående beskattningen av vin, tillstyrker bifall till propositionen i denna del.

I fråga om författningstexten föranleder utskottets ställningstagande till propositionen, att den föreslagna ändringen av 2 § 1 mom. i förordningen angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, m. m., bortfaller. Med hänsyn till att skattestrafflagen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1943 och således kan antagas vinna tillämpning först efter det den nu föreslagna förordningen angående omsättnings- och utskänkningsskatt å vin trätt i kraft föreslår utskottet viss ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till sistnämnda förordning.

Det i de likalydande motionerna I: 170 och II: 245 framställda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om viss begränsning av utminuterad och utskänkning av rusdrycker finner utskottet ej skäl tillstyrka.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 190 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas,

1) med bifall till de likalydande motionerna I: 242 och II: 353 ävensom i anledning av de likalydande motionerna I: 240 och II: 352 samt motionen I: 241, i vad sistnämnda tre motioner avse skatt å utminuterad sprit, antaga följande såsom *utskottets förslag* betecknade

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förslag

till

förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, m. m.

Härigenom förordnas dels att 2 § 1 mom. samt 4 och 5 §§ förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker,¹ vilken förordning gäller intill utgången av juni månad 1943,² skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives dels ock att förordningen i sålunda ändrat skick skall äga fortsatt giltighet intill utgången av juni månad 1944.

Härigenom förordnas dels att 4 och 5 §§ förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker,¹ vilken förordning gäller intill utgången av juni månad 1943,² skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives dels ock att förordningen i sålunda ändrat skick skall äga fortsatt giltighet intill utgången av juni månad 1944.

2 §.

1 m o m. *Omsättningsskatten upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av 7 kronor, för liter räknat, och dels med 60 procent av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.*

Detaljhandelsbolagen äga — — för omsättningsskatten.

4 §.

För spritdrycker, vilka utskänkas, skall upptagas en särskild avgift, benämnd utskänkningsskatt.

5 §.

Utskänkningsskatten utgår med 4 kronor för liter renat egentligt brännvin av högst 40 procent alkoholhalt, 6 kronor för liter annat egentligt brännvin och 8 kronor för liter av andra spritdrycker.

¹ Senaste lydelse av förordningen se SFS 1932: 13, 1933: 19 och 399, 1937: 246, 1941: 254 samt 1942: 88.

² Jfr SFS 1942: 88.

*(Kungl. Maj:ts förslag)**(Utskottets förslag)*

Denna förordning träder i kraft den dag Konungen bestämmer. Med avseende å ikraftträdandet skola följande bestämmelser gälla.

Den, till vilken detaljhandelsbolag överlåtit tillstånd till utskänkning av spritdrycker, är skyldig att erlägga utskänkningsskatt enligt denna förordning för sitt lager av dylika drycker vid tiden för förordningens ikraftträdande, dock med rätt för honom att därvid avräkna vad han med tillämpning av förut gällande bestämmelser i sådan skatt erlagt för samma lager. Det åligger innehavaren av tillståndet att *dels* samma dag förordningen träder i kraft till vederbörande detaljhandelsbolag avlämna på heder och samvete avgiven, specificerad uppgift angående berörda lager, *dels ock* inom tre månader efter förordningens ikraftträdande erlägga därå belöpande utskänkningsskatt till bolaget, som har att senast den femtonde dagen i nästpåföljande månad uti den i 8 § angivna ordning inleverera beloppet till statsverket. Upptager någon mot bättre vetande i uppgift, varom nu är sagt, mindre myckenhet än han vid tiden för förordningens ikraftträdande innehar, eller underlåter någon att inom föreskriven tid avlämna sådan uppgift eller erlägga stadgad utskänkningsskatt för sitt lager av spritdrycker vid tiden för förordningens ikraftträdande, skall i tillämpliga delar gälla vad i 11 § för motsvarande fall stadgas.

2) antaga följande såsom *utskottets förslag* betecknade

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

F ö r s l a g

till

förordning angående omsättnings- och utskänkningsskatt å vin.

Härigenom förordnas som följer.

Omsättningsskatt.

1 §.

För vin, som systembolag inköper, skall, där inköpet icke sker från annat systembolag, erläggas omsättningsskatt till staten.

2 §.

Omsättningsskatten utgår för här i riket tillverkat vin med *dels* en grundavgift och *dels* en procentavgift.

Grundavgiften utgör, för liter räknat, 70 öre, om vinets alkoholhalt överstiger 14 volymprocent eller vinet är mousserande eller därmed jämförligt, men eljest 35 öre.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Procentavgiften utgör 50 procent av det belopp som, procentavgiften oberoende räknad men grundavgiften inberäknad, betingas vid systembolagens inköp av vinet i buteljerat skick, dock att för vin, vars alkoholhalt överstiger 14 volymprocent, avgiften skall utgå med lägst två kronor för helbutelj, innehållande 66 à 70 centiliter, en krona för halvbutelj, innehållande 33 à 35 centiliter, samt tre kronor för liter räknat i fall, då vinet tillhandahålles i buteljer av andra storlekar.

3 §.

För annat vin än här i riket tillverkat utgår omsättningsskatten med en procentavgift, beräknad enligt de i 2 § tredje stycket angivna grunder med iakttagande av att belopp motsvarande grundavgiften icke inberäknas i inköpspriset. Har vinet inköpts från annan än partihandelsbolaget, skall priset beräknas med tillägg av tull och fraktkostnad i förekommande fall.

4 §.

För vin, som inköpes hos partihandelsbolaget, skall omsättningsskatten erläggas till bolaget i samband med betalningen för varan; och åligger det bolaget att inleverera skatten till statsverket i den ordning Konungen bestämmer.

Vid inköp av vin hos annan än partihandelsbolaget åligger det systembolaget att senast den femtonde dagen i månaden näst efter den, under vilken inköpet skett, å statsverkets checkräkning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning insätta å vinet belöpande omsättningsskatt. Systembolaget skall senast den tjugonde dagen i samma månad till kontrollstyrelsen avlämna av bolagets styrelse på heder och samvete bestyrkt uppgift rörande köpeskillingens storlek.

5 §.

Systembolagen äga att efter grunder, som av kontrollstyrelsen fastställas, vid försäljning av vinet göra sig betäckta för omsättningsskatten.

Utskänkningskatt.

6 §.

För vin, som utskänkes, skall till staten erläggas utskänkningskatt med belopp, motsvarande den å vinet enligt 2 eller 3 § belöpande procentavgiften.

7 §.

Utskänkningskatten upptages vid utskänkningen, dock att, där systembolag till annan överlåtit tillstånd till utskänkning eller sådant tillstånd jämlikt 3 kap. 13 § förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker meddelats annan än systembolag, skatten skall erläggas vid tillståndsinnehavarens inköp av vin för rörelsen, såsom om utskänkningen då ägde rum.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

8 §.

För utskänkningskatten ansvarar vederbörande systembolag.

9 §.

Systembolag åligger

dels att senast den femtonde dagen i varje månad å statsverkets checkräkning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning insätta utskänkningskatt, som belöper på vin, vilket från bolaget under nästföregående månad utskänkts eller ock försålts till i 7 § omförmäld innehavare av utskänknings-tillstånd,

dels ock att senast den tjugonde dagen i varje månad till kontrollstyrelsen avlämna av bolagets styrelse på heder och samvete bestyrkt, specificerad uppgift rörande omfattningen av berörda utskänkning och försäljning.

10 §.

Kontrollstyrelsen äger meddela närmare föreskrifter och anvisningar rörande sättet för utskänkningskattens uppbärande och redovisande.

Gemensamma bestämmelser.

11 §.

Där omsättnings- eller utskänkningskatt ej inom stadgad tid av systembolag inbetalas, må skatten utmätas med det belopp, vartill kontrollstyrelsen efter verkställd undersökning fastställer densamma.

12 §.

Underlåter någon att inom föreskriven tid avlämna sådan uppgift, som i 4 eller 9 § omförmäles, böte tio kronor för varje dag, uppgiften utebliver; och äger kontrollstyrelsen därjämte genom lämpliga viten tillhålla den försumlige att uppfylla sin skyldighet.

Om ansvar i vissa fall för den, som vid lämnande av uppgift, varom i första stycket förmäles, lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

13 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Genom förordningen upphävas förordningen den 30 mars 1935 (nr 76) om omsättningskatt å inhemskt vin och förordningen den 21 oktober 1939 (nr 742) angående särskild omsättningskatt å vin.

Med avseende å ikraftträdandet skola följande bestämmelser gälla.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Den, till vilken systembolag överlåtit tillstånd till utskänkning av vin, är skyldig att erlagga utskänknings-skatt för sitt lager av dylika drycker vid tiden för förordningens ikraftträdande. Det åligger innehavaren av tillståndet att dels samma dag förordningen träder i kraft till vederbörande systembolag avlämna på heder och samvete avgiven, specificerad uppgift angående berörda lager, dels ock inom tre månader efter förordningens ikraftträdande erlagga därå belöpande utskänknings-skatt till bolaget, som har att senast den femtonde dagen i nästpåföljande månad uti den i 9 § angivna ordning inleverera beloppet till statsverket. Upptager någon mot bättre vetande i uppgift, varom nu är sagt, mindre myckenhet, än han vid tiden för förordningens ikraftträdande innehar, eller underlåter någon att inom föreskriven tid avlämna sådan uppgift eller erlagga stadgad utskänknings-skatt för sitt lager av vin vid tiden för förordningens ikraftträdande, skall i tillämpliga delar gälla vad i 11 och 12 §§ för motsvarande fall stadgas.

(Utskottets förslag.)

Den, till vilken systembolag överlåtit tillstånd till utskänkning av vin, är skyldig att erlagga utskänknings-skatt för sitt lager av dylika drycker vid tiden för förordningens ikraftträdande. Det åligger innehavaren av tillståndet att dels samma dag förordningen träder i kraft till vederbörande systembolag avlämna på heder och samvete avgiven, specificerad uppgift angående berörda lager, dels ock inom tre månader efter förordningens ikraftträdande erlagga därå belöpande utskänknings-skatt till bolaget, som har att senast den femtonde dagen i nästpåföljande månad uti den i 9 § angivna ordning inleverera beloppet till statsverket. Upptager någon mot bättre vetande i uppgift, varom nu är sagt, mindre myckenhet, än han vid tiden för förordningens ikraftträdande innehar, eller underlåter någon att inom föreskriven tid avlämna sådan uppgift eller erlagga stadgad utskänknings-skatt för sitt lager av vin vid tiden för förordningens ikraftträdande, skola i tillämpliga delar gälla vad i 11 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänknings-skatt å spritdrycker ävensom vad i 11 § och 12 § första stycket denna förordning för motsvarande fall stadgas.

B) att följande motioner, nämligen:

väckta inom första kammaren:

nr 170 av herr Björck m. fl.,

› 240 › herr Mannerskantz,

› 241 › herr Gustaf Elofsson,

väckta inom andra kammaren:

nr 245 av herr Lindmark m. fl.,

› 351 › herr Carlsson i Bakeröd m. fl., samt

› 352 › herr Nolin m. fl.,

måtte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 18 maj 1943.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Wahlmark, Axel Ivar Anderson, Sjödaht, Frans Ericson**, friherre *Lagerfelt, Velander, Eklund* och *Gustaf Elofsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Hagberg* i Malmö, *Hammarlund**, *Olsson* i Gävle, *Orgård, Sandberg, Falk, Lundell, Kilbom* och *Rosander**.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer:

1) av herrar *Bärq, Elon Andersson, Frans Ericson, Eklund, Olsson* i Gävle, *Orgård* och *Rosander*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Vad angår — — — (= utskottet sid. 6 rad 18—27 uppifrån) — — — ändring i spritdrycksbeskattningen.

Genom ifrågavarande skattehöjningar torde enligt utskottets mening någon mera betydande effekt i nykterhetskänseende knappast kunna påräknas. I varje fall lär någon nämnvärd sådan verkan icke komma att inträda genom den föreslagna höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker. Sistnämnda skattehöjning måste däremot tillmätas större betydelse ur statsfinansiell synpunkt och förslaget härom torde fördenskull kunna antagas närmast vara föranlett av statsfinansiella skäl. Att detta icke med tydlighet framgår av vad departementschefen i statsrådsprotokollet anfört beror måhända därpå att vikten av att statsverket tillföres ökade inkomster icke ansetts behöva i detta sammanhang särskilt understrykas.

I de riktlinjer för den ekonomiska politikens utformning, som godkänts av Kungl. Maj:t den 13 november 1942, framhölls såsom ett led i strävanden

dena att förebygga inflation bland annat vikten av att en minskning kunde åvägabringas beträffande det överflöd av köpkraft, som nu är tillfinnandes. Såsom ett medel att nå den konsumtion, på vilken den fria köpkraften i främsta rummet inriktar sig, angavs därvid en ytterligare höjning av beskattningen av tobak och alkoholhaltiga drycker. I den deklaration rörande den ekonomiska politiken, som den 2 november 1942 av statsministern avgavs i riksdagens båda kamrar, yttrades i detta hänseende bland annat följande: 'En ytterligare skärpning av beskattningen skulle minska de statliga utgiftsoverskotten och den fria köpkraften. Förvisso kan det göras gällande, att beskattningen redan drivits upp till sådan höjd, att något ytterligare icke är att taga. Det saknas emellertid ingalunda tecken på att överflödigt köpkraft, som icke kan finna normal användning, är i ganska rikt mått tillgänglig inom olika befolkningsskikt och i olika avsnitt av marknaden. Från dylikt köpkraftsoverflöd riktar sig en mer eller mindre intensiv varuefterfrågan mot framför allt vissa konsumtionsområden av lyx- eller nöjeskaraktär eller i varje fall mot mindre nyttiga och nödiga varor eller tjänster. Det kan icke göras gällande, att sådana konsumtionsområden sakna möjlighet att lämna ifrån sig åtskilligt mera till den gemensamma hushållningen i en svår tid. En stegring kan därför komma till stånd av beskattningen för vissa konsumtionsområden av övervägande nöjes- eller njutningskaraktär.' I vad sålunda anförts finner sig utskottet kunna i allo instämma.

Ett genomförande av den föreslagna höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker skulle emellertid föranleda en ökning av utförsäljningspriserna å sådana drycker med i genomsnitt omkring 10 procent. Då utgifterna för spritdrycker ingå i den hushållsbudget, som ligger till grund för beräkningen av levnadskostnadsindex, skulle ifrågavarande skattehöjning kunna tänkas få betydelse vid bestämmandet av dyrtidskompensationen för såväl statliga befattningshavare som å den allmänna arbetsmarknaden. Enligt från socialstyrelsen inhämtad upplysning skulle den föreslagna höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker påverka levnadskostnadsindex enligt 1935 års serie, vilken tillämpas å nyreglerade löner åt statliga befattningshavare, med 0.32 enhet. Beträffande levnadskostnadsindex med 1914 som basår, vilken index tillämpas enligt ramavtalet å allmänna arbetsmarknaden, skulle skattehöjningen motsvara 0.50 enhet. Ökning av nu utgående kristillägg åt statsanställda skall visserligen enligt nu gällande bestämmelser utgå först sedan levnadskostnadsindex i 1935 års serie, som för närvarande utgör 153, stigit till 160. Å allmänna arbetsmarknaden skall motsvarande tillägg utgå sedan levnadskostnadsindex i 1914 års serie, som nu utgör 240, stigit till 249. Någon omedelbar verkan med avseende å dyrtidskompensationen åt ifrågavarande personalgrupper skulle sålunda icke föranledas av omsättningsskattens höjning.

Med hänsyn till den verkan, som den föreslagna höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker således skulle medföra med avseende å beräkningen av levnadskostnadsindex, har inom utskottet ifrågasatts lämpligheten av ett genomförande av denna skattehöjning. Att skattehöjningens in-

verkan på levnadskostnadsindex utgör en olägenhet kan icke förnekas. Då emellertid den stegring av levnadskostnadsindex, som kan antagas komma att uppstå genom skattehöjningen, är mycket ringa, har utskottet funnit skälen för att på nu föreslaget sätt åvägabringa en begränsning av överflödiga köpkraft väga avsevärt tyngre än ovannämnda betänkligheter på grund av skattehöjningens inverkan vid indexberäkningen. Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om att en omsättningsskatt ansetts böra av statsfinansiella skäl uttagas å ett flertal för livsuppehållet oundgängliga varuslag. I betraktande härav synes enligt utskottets mening tveksamhet icke böra råda rörande lämpligheten av att uttaga en hög omsättningsskatt å sådana varor, som ej allenast äro av lyxkaraktär utan även medföra vådor för folkhälsan. De farhågor, som från vissa håll yppats för att den illegala spritdryckshanteringen genom den föreslagna höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker skulle vinna ökad utbredning, anser utskottet under nuvarande förhållanden vara tämligen ogrundade. Smuggling torde för närvarande icke förekomma och den ringa höjning av utminuteringspriset, varom nu är fråga, torde ej heller stimulera till olaga tillverkning. Vad beträffar överlåtelser av motböcker lärer nämnda höjning i och för sig icke spela någon egentlig roll.

På grund av vad sålunda anförts och då den föreslagna höjningen av utskänkningsskatten å spritdrycker får anses skälig, tillstyrker utskottet bifall till propositionen, i vad densamma avser beskattningen av spritdrycker.

I motionen — — — (= utskottet sid. 8 rad 13 uppifrån—sid. 9 rad 8 uppifrån) — — — ifrågavarande del.

Vidare har — — — (= utskottet sid. 9 rad 14—rad 21 uppifrån) — — — denna del.

I fråga om författningstexten föreslår utskottet viss ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till den föreslagna förordningen angående omsättnings- och utskänkningsskatt å vin med hänsyn till att skattestrafflagen icke är avsedd att träda i kraft förrän den 1 juli 1943 och således kan antagas vinna tillämpning först efter det nämnda förordning trätt i kraft.

Det i — — — (= utskottet sid. 9 rad 30—rad 32 uppifrån) — — — skäl tillstyrka.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 190 såvitt angår nedan under A) 2) angivna författningsförslag icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas samt med avslag å följande motioner, nämligen de likalydande motionerna I: 240 och II: 352, de likalydande motionerna I: 242 och II: 353, motionen I: 241 samt motionen II: 351,

1) antaga följande

F ö r s l a g

till

förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å sprit- drycker, m. m.

Härigenom förordnas *dels* att 2 § 1 mom. samt 4 och 5 §§ förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker¹, vilken förordning gäller intill utgången av juni månad 1943², skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives *dels ock* att förordningen i sålunda ändrat skick skall äga fortsatt giltighet intill utgången av juni månad 1944.

2 §.

1 mom. Omsättningsskatten upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av 7 kronor, för liter räknat, och dels med 60 procent av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.

Detaljhandelsbolagen äga — — — för omsättningsskatten.

4 §.

För spritdrycker — — — (= utskottet sid. 10 rad 30 uppifrån—sid. 11 rad 20 uppifrån) — — — fall stadgas.

2) antaga följande såsom *utskottets förslag* betecknade — — — (=utskottet sid. 11 rad 21 uppifrån—sid. 14 rad 35 uppifrån) — — — fall stadgas.

B) att de likalydande motionerna I: 170 och II: 245 måtte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.»;

2) av herrar *Sjödahl* och *Falk*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner det för sin del tivelaktigt, huruvida den föreslagna höjningen av omsättningsskatten från 6 till 7 kronor komme att ha någon effekt för främjande av nykterhetstillståndet inom riket. Men givetvis komme denna höjning att ge statsverket icke obetydliga merinkomster. Utskottet anser sig

böra medverka härtill. Utskottet har dock i anledning av de likalydande motionerna I: 240 och II: 352 samt motionen II: 351, uti vilka framförts yrkanden om en differentiering av utminuteringspriserna å spritdrycker, funnit sig böra överväga, huruvida icke på denna väg staten kunde tillföras önskat skattebelopp.

Utskottet utgår härvid ifrån den förutsättningen, att den första litern spritdrycker, som under en kalendermånad utminuterades till en och samma köpare, skulle beskattas med samma belopp som för närvarande, men att för varje liter utöver den första uttoges ett högre skattebelopp. Vid 1939 års urtima riksdag föreslogs i Kungl. Maj:ts proposition nr 49 en liknande differentiering av skatten å utminuterade spritdrycker. Uti denna proposition anfördes, att då en sådan gradering av beskattningen, hänförlig till köparens månatliga uttag från systembolag, lade hinder i vägen för ett genomförande av skattehöjningen på grundval av bestämmelserna i förordningen angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, enligt vilka skatten påfördes vid partihandelsbolagets försäljning till systembolag, det vore påkallat, att särskilda bestämmelser utfärdades rörande upptagande vid systembolagen av ifrågavarande skatt. Därför meddelades i en särskild förordning om spritdrycksaccis bestämmelser om hur skatten skulle utgå. Utskottet föreslår av samma anledning en liknande förordning, som i allt utom bestämmelsen om skattens storlek motsvarar den förordning om spritdrycksaccis, som upptogs i propositionen nr 49 vid 1939 års urtima riksdag.

Utskottet vill ansluta sig till vad departementschefen yttrade i ovannämnda proposition. Kontrollstyrelsen bör äga meddela närmare föreskrifter och anvisningar rörande sättet för spritdrycksaccisens uppbärande och redovisande. Det inträffar i vissa fall, att utminuterung av spritdrycker äger rum i buteljer av speciell storlek. Det kan därför komma i fråga att upptaga accis för vissa få centiliter utöver hel liter. Då det skulle verka hinderligt vid varornas expediering att strikt tillämpa accisbestämmelserna i sådant fall, läser det få ankomma på kontrollstyrelsen att meddela anvisning om beloppets jämkning efter helt litertal. För säkerställande av effektiviteten av den föreslagna höjda spritdrycksbeskattningen torde viss återhållsamhet vara önskvärd i fråga om utställande av nya motböcker under den tid nu ifrågavarande skattebestämmelser gälla. Enligt vad utskottet har sig bekant tillämpas redan nu restriktiva bestämmelser härutinnan.

Enligt kontrollstyrelsens beräkning (alt. B.), som redovisats i propositionen, skulle den av departementschefen föreslagna höjningen av omsättningsskatten ge en merinkomst av 13,8 miljoner kronor. Enligt vad utskottet inhämtat hos kontrollstyrelsen har under tiden januari—april innevarande år försäljningen av spritdrycker ökat, varjämte en förskjutning inträtt från billigare till dyrare varuslag, varför merinkomsten bör beräknas till 15,6 miljoner kronor samt omsättningsskatten i dess helhet till nära 243 miljoner kronor.

För att åvägabringa samma skattebelopp på den av utskottet anvisade vägen har utskottet hos kontrollstyrelsen inhämtat följande. Utslagsgivande för kalkylen måste vara dels motboksstockens fördelning å olika tilldelnings-

grupper, dels uttagsfrekvensen, såväl den nuvarande som den efter ändringen av skattesatserna antagliga.

Enligt föreliggande statistik uppgick motboksantalet vid ingången av april 1943 till drygt 1,580,000. Av dessa voro i runda tal 281,000 gällande för inköp av 3 liter i månaden, 673,000 för inköp av 2 liter i månaden samt 626,000 för inköp av mindre än 2 liter i månaden. Den genomsnittliga tilldelningen inom den senaste gruppen var 0,88 liter för månad.

Den nuvarande uttagsfrekvensen å samtliga motböcker utgör 80 %. Enligt vad utskottet inhämtat kan man räkna med en utminuterung av c:a 26 miljoner liter vid det av utskottet föreslagna skattesystemet, varjämte kommer 3,4 miljoner liter utskänkta spritdrycker. Omsättningsskatten torde beräknas till 217,6 miljoner kronor, varför ett belopp å c:a 25 miljoner kronor skulle behöva uttagas i form av accis å de utminuterade månadsliterna utöver den första. Då försäljningen av ifrågavarande litrar beräknas till 10 miljoner liter för år, skulle varje accisliter erfordra en accis å 2 kronor 50 öre, för att på detta sätt statsverket skulle erhålla i inkomst samma summa, som skulle inflyta efter den i propositionen föreslagna metoden.

Utskottet vill därför föreslå, att omsättningsskatten bibehålles vid samma höjd som för närvarande men att det upptages en accis å 2 kronor 50 öre å varje liter spritdrycker utöver den första, som utminuterats till samma köpare under en kalendermånad. Detta kommer att innebära, att vid inköp av exempelvis renat brännvin det nuvarande priset å 9.65 kronor bibehålles för den första litern, men varje följande liter finge sitt pris ökat med 2 kronor 50 öre.

Genom förordning av den 16 maj 1919 pålades en spritdrycksaccis, som utgjorde 5 kronor för den första litern, 10 kronor för den andra litern och 20 kronor för varje följande liter. Att med denna kraftiga skillnad mellan skattesatserna faran för stegring av motböckernas antal liksom för motboksöverlåtelser blev stor, ligger i öppen dag. Liknande risker torde ingalunda föreligga, då genom utskottets förslag — bortsett från procentavgiften — skatten kvarbliver vid 6 kronor för den första litern spritdrycker och för de följande blott ökas till 8 kronor 50 öre. Med en sådan läggning av beskattningen torde även beräkningen av levnadskostnadsindex blott obetydligt, måhända icke alls, påverkas.

Den i propositionen föreslagna höjningen av utskänkningsskatten å spritdrycker finner utskottet skälig och välmotiverad, varför utskottet tillstyrker densamma.

Vidare har — — — (= utskottet sid. 9 rad 14—rad 32 uppifrån) — — — ej skäl tillstyrka.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 190 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas,

1) (= utskottet),

2) (= utskottet),

3) i anledning av de likalydande motionerna I: 240 och II: 352 samt motionen II: 351 antaga följande

F ö r s l a g

till

förordning om spritdrycksaccis.

Häriigenom förordnas som följer.

1 §.

För varje liter spritdrycker utöver den första, som under en kalendermånad utminuteras till samma köpare, skall upptagas spritdrycksaccis med 2 kronor 50 öre.

Accisbelopp, som icke slutar på helt femtal ören, skall jämkas till närmast högre sådant tal.

2 §.

För spritdrycksaccis ansvarar vederbörande systembolag.

3 §.

Systembolag åligger

dels att senast den femtonde dagen i varje månad å statsverkets checkräkning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning insätta den spritdrycksaccis, som belöper på bolagets utminutering av spritdrycker under nästföregående kalendermånad,

dels ock att senast den tjugonde dagen i varje månad till kontrollstyrelsen avlämna av bolagets styrelse på heder och samvete bestyrkt uppgift rörande omfattningen av berörda utminutering.

4 §.

Kontrollstyrelsen äger meddela närmare föreskrifter och anvisningar rörande sättet för spritdrycksaccisens uppbärande och redovisande.

Denna förordning träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

B. (= utskottet).»;

3) av herrar *Lövgren* och *Gustaf Elofsson*, vilka anfört:

»Den omständigheten att en höjning av utskänkningsskatten å spritdrycker och vin icke påverkar levnadskostnadsindex utgör icke en tillräcklig motive-ring för ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition i dessa delar. Ej heller kan ökningen av de utskänkta kvantiteterna under de senaste åren utgöra något verkligt skäl till en höjning av utskänkningsskatten, eftersom den större be-söksfrekvens som restauranterna haft på senare tid är en naturlig följd av allmänhetens och då främst ungdomens ökade penningtillgång, svårigheterna att under nuvarande ransoneringsstider anordna bjudningar i hemmen, in-knappningen av motboksransonerna och den omfattande beredskapstjänsten, som gör att en betydande del av den manliga befolkningen befinner sig på förläggningssorten fjärran från hemmet och då helt naturligt söker sig till restauranterna för att erhålla någon omväxling då tillfälle därtill föreligger. Redan nu äro utskänkingspriserna på spritdrycker och vin så höga att de närma sig det rena ockret och detta skulle ytterligare skärpas genom ett bi-fall till propositionen. Följden kan måhända bli en viss minskning av restau-rantbesöken, men sannolikt en ökning av den illegala spritdryckstrafiken. Redan nu ha de höga priserna och restriktionerna ifråga om restaurantdan-sen medfört en ökning av de s. k. 'knytkalasen', som bestå däri, att ett antal ungdomar sluta sig samman och anordna sammankomster med dans och för-täring i privata bostäder där medhavd mat och sprit m. m. förtäres. En dy-lik utveckling kan icke vara önskvärd och då den ytterligare skulle stimu-leras genom ett bifall till propositionen föreslås,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 190 i dess helhet.»;

4) av herr *Sandberg*, som yttrat:

»Med anledning av vad som anförts i de likalydande motionerna I: 170 och II: 245 har jag under överläggningen i utskottet yrkat, att omsättningsskattens grundbelopp vid detaljhandelsbolagens inköp av rusdrycker måtte höjas med 3 kronor, eller från 6 till 9 kronor, för liter räknat. I frågans nuvarande läge biträder jag emellertid den av herrar *Bärg* m. fl. avgivna reservationen om höjning av omsättningsskatten å rusdrycker i enlighet med Kungl. Maj:ts för-slag.

Jag har vidare ansett, att utskottet på grund av ovannämnda motioner och med bifall till däri framställt yrkande om minskning av kvantiteterna ut-minuterade och utskänkta rusdrycker bort hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att utminutereringen av spritdrycker må gälla högst 2 liter i må-naden och att kvantiteten rusdrycker vid utskänkningen minskas i förhållande därtill.